

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ОСНОВИ ЕТНОПСИХОЛОГІЇ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	С Соціальні науки, журналістика та інформація
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	С 4 «Психологія»
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціальна психологія та основи етнопсихології» для здобувачів вищої освіти соціально-гуманітарного факультету за спеціальністю С4 «Психологія», перший рівень вищої освіти / укладач О.В.Скуловатова. Біла Церква: БНАУ, 2025. 19 с.

Розробник: О.В. Скуловатова, кандидат психологічних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та здоров'я людини (протокол № 1 від 13.08.2025 р.)

В. о. завідувача кафедри психології
та здоров'я людини

Олена ХОМЧУК

Гарант ОП

Олена ХОМЧУК

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 01 від 26.08.2025 р.)

Голова методичної ради, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С4 «ПСИХОЛОГІЯ».....	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ.....	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
6.1. Лекції.....	8
6.2. Практичні заняття.....	10
6.3. Самостійна робота.....	11
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	12
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	13
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	14
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	14
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ.....	16
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	17

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За планом 2025-2026 навчального року на вивчення дисципліни «Соціальна психологія та основи етнопсихології» для денної та заочної форми навчання передбачено 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних –56 годин (лекції –28, практичні заняття – 28), самостійна робота студентів – 94 години, з яких на підготовку і захист індивідуального науково-дослідницького завдання виділено 10 год.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика та інформація	Вибіркова	
Змістових модулів – 5	Спеціальність С4 «Психологія»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт за вибором здобувача вищої освіти		1-й	2-й
Загальна кількість академічних годин – 150		<i>Семестр</i>	
		1-й	4-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 4.	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	28 год.	
		4 год.	
		<i>Практичні</i>	
		28 год.	
		4 год.	
<i>Самостійна робота (у т.ч. на виконання ІНДЗ)</i>		72 год.	142 год.
Підсумковий контроль: залік			

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів системних знань, умінь та навичок у сфері соціальної психології та етнопсихології, що дозволяють розуміти закономірності соціальної поведінки індивідів та груп, аналізувати міжособистісні та міжгрупові взаємодії в різних соціокультурних контекстах, враховувати етнічні, культурні та історичні особливості поведінки та ціннісних орієнтацій людей.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Оскільки курс «Соціальна психологія та основи етнопсихології» вивчається на початковому етапі підготовки, він не потребує глибоких спеціалізованих знань з психології. Для його успішного опанування достатньо базових уявлень про людину як соціальну істоту, загальну шкільну підготовку з історії, географії та суспільствознавства, а також готовності до активної участі в дискусіях, спостереженнях і аналізі соціальних явищ.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С4 «ПСИХОЛОГІЯ»

<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК 9. Здатність працювати в команді. ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p>	<p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p>
<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання). ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості. ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.</p>

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Соціальна психологія та основи етнопсихології»

Змістовий модуль 1. Основи соціальної психології та особистості

Тема 1.1. Соціальна психологія як наука: місце у системі наук, історія розвитку, структура сучасної соціальної психології.

Тема 1.2. Методологія та методи соціально-психологічного дослідження. Метод спостереження в соціальній психології.

Тема 1.3. Особистість з погляду соціальної психології.

Тема 1.4. Соціально-психологічні проблеми соціалізації та особистість у системі соціальних зв'язків.

Змістовий модуль 2. Соціальна взаємодія та комунікація

Тема 2.1. Психологія взаємодії людей: конструктивні та деструктивні форми взаємодії.

Тема 2.2. Психологія міжособистісних взаємин.

Тема 2.3. Соціально-психологічна характеристика спілкування; спілкування як обмін інформацією.

Тема 2.4. Психологія міжособистісного сприйняття та взаєморозуміння.

Тема 2.5. Психологія малих та великих соціальних груп; масові явища.

Змістовий модуль 3. Групова та колективна поведінка

Тема 3.1. Лідерство та керівництво в малих групах.

Тема 3.2. Соціальні ролі та динаміка групової взаємодії.

Тема 3.3. Конфлікти в групах: психологічні механізми та моделі вирішення.

Тема 3.4. Соціальні норми та конформність у колективах.

Тема 3.5. Психологія групового прийняття рішень та колективна відповідальність.

Змістовий модуль 4. Етнопсихологія та соціальна структура

Тема 4.1. Етнопсихологія як об'єкт соціально-психологічного дослідження.

Тема 4.2. Методологія і методи сучасної етнопсихологічної науки.

Тема 4.3. Психологія соціальних класів та їх вплив на поведінку.

Тема 4.4. Психічний склад етносу та психологічні проблеми нації.

Тема 4.5. Вплив етнопсихологічних феноменів на життя особистості.

Змістовий модуль 5. Міжетнічна взаємодія та толерантність

Тема 5.1. Міжетнічні конфлікти: причини та наслідки.

Тема 5.2. Психологічні основи міжетнічної толерантності.

Тема 5.3. Практичні аспекти профілактики міжетнічних конфліктів.

Тема 5.4. Соціальна ідентичність та етнічна самосвідомість.

Тема 5.5. Психологічні механізми міжкультурної комунікації та адаптації.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
л		п	лб.	інд	СРС		л	п	лб.	інд	СРС
Змістовий модуль 1. Основи соціальної психології та особистості											
Тема 1.1.		2				2	7	2			5
Тема 1.2.		2				2	5				5
Тема 1.3.		–	2			2	5				5
Тема 1.4.		2				2	5				5
Разом за змістовим модулем 1		6	2			8	22	2			20
Змістовий модуль 2. Соціальна взаємодія та комунікація											
Тема 2.1.		–	2			4	7		2		5
Тема 2.2.		–	2			4	5				5
Тема 2.3.		–	2			4	5				5
Тема 2.4.		–	2			4	5				5
Тема 2.5.		–	2			4	5				5
Разом за змістовим модулем 2		–	10			20	27		2		25
Змістовий модуль 3. Групова та колективна поведінка											
Тема 3.1.		–	2			2	8		2		6
Тема 3.2.		2	2			2	6				6
Тема 3.3.		–	2			2	6				6
Тема 3.4.		2	–			2	6				6
Тема 3.5.		–	2			2	6				6
Разом за змістовим модулем 3		4	8			10	34		2		32
Змістовий модуль 4. Етнопсихологія та соціальна структура											
Тема 4.1.		2				4	7	2			5
Тема 4.2.		2				4	5				5
Тема 4.3.		2				4	5				5
Тема 4.4.		–	2			4	5				5
Тема 4.5.		2	2			4	5				5
Разом за змістовим модулем 4		8	4			20	27	2			25
Змістовий модуль 5. Міжетнічна взаємодія та толерантність											
Тема 5.1.		2				3	8				8
Тема 5.2.		2	2			3	8				8
Тема 5.3.		2	2			3	8				8
Тема 5.4.		2				2	8				8
Тема 5.5.		2				3	8				8
Разом за змістовим модулем 5		10	4			14	40				40
Усього годин	150	28	28			72	150	4	4		142

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів, в т.ч. індивідуальні завдання.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Основи соціальної психології та особистості	
<p>Тема 1.1. Соціальна психологія як наука: місце у системі наук, історія розвитку, структура сучасної соціальної психології.</p> <p>Визначення соціальної психології. Актуальність дисципліни для сучасного суспільства. Місце соціальної психології у системі наук. Зв'язок з психологією, соціологією, філософією, антропологією, педагогікою. Історія розвитку соціальної психології. Зарубіжні витоки: від античної філософії до наукового становлення (XIX–XX ст.). Вітчизняна соціальна психологія: основні школи та напрямки. Етапи становлення: класичний, експериментальний, сучасний. Структура сучасної соціальної психології. Основні напрями (психологія груп, масових процесів, комунікацій, особистості у соціумі). Теоретична та прикладна соціальна психологія. Значення соціальної психології для професійної підготовки студентів.</p>	2
<p>Тема 1.2. Методологія та методи соціально-психологічного дослідження. Метод спостереження в соціальній психології.</p> <p>Поняття методології та її рівні. Філософські основи. Загальнонаукові принципи (детермінізм, системність, розвиток). Специфічні принципи соціальної психології (діяльнісний, особистісний, соціально-контекстуальний). Класифікація методів дослідження: теоретичні: аналіз, моделювання; емпіричні: спостереження, експеримент, опитування, тестування, соціометрія. Метод спостереження. Етичні проблеми методів соціально-психологічного дослідження.</p>	2
<p>Тема 1.4. Соціально-психологічні проблеми соціалізації та особистість у системі соціальних зв'язків.</p> <p>Поняття соціалізації. Соціалізація як процес і результат включення особистості у суспільство. Основні етапи: первинна та вторинна соціалізація. Агенти та інститути соціалізації. Соціально-психологічні проблеми соціалізації. Девіантна поведінка. Соціальна ізоляція та маргіналізація. Конфлікт ідентичностей. Особистість у системі соціальних зв'язків. Структура соціальних ролей. Соціальний статус і престиж. Взаємодія «Я-образу» з очікуваннями групи. Значення соціалізації для формування ціннісних орієнтацій особистості.</p>	2
Разом за змістовий модуль 1	6
Змістовий модуль 3. Групова та колективна поведінка	
<p>Тема 3.2. Соціальні ролі та динаміка групової взаємодії.</p> <p>Поняття групи та колективу у соціальній психології. Актуальність вивчення ролей для розуміння групової динаміки. Соціальні ролі у групі. Визначення соціальної ролі. Класифікація ролей: інструментальні (спрямовані на досягнення мети), експресивні (забезпечують емоційний клімат). Формальні й неформальні ролі. Динаміка групової взаємодії. Етапи розвитку групи (за Брюсом Такменом: формування, конфлікт, нормування, виконання, завершення). Фактори, що впливають на групову динаміку (структура групи, лідерство, комунікації, згуртованість). Вплив соціальних ролей на особистість. Рольова ідентичність і «рольові конфлікти». Взаємозв'язок між особистісними рисами та ролями. Значення соціальних ролей у формуванні колективної поведінки.</p>	2
<p>Тема 3.4. Соціальні норми та конформність у колективах.</p> <p>Поняття соціальних норм. Визначення та ознаки. Види соціальних норм: правові, моральні, культурні, організаційні. Функції норм у колективах (регулятивна, інтегративна, контрольна). Норми у малих і великих групах. Механізм формування групових норм. Взаємозв'язок між нормами і цінностями групи. Конформність як соціально-психологічний феномен. Дослідження конформності (експерименти С. Аша, М. Шеріфа, С. Мілграма). Види конформності: зовнішня (приспосовування), внутрішня (прий-</p>	2

няття групових цінностей). Фактори, що впливають на рівень конформності. Соціально-психологічні наслідки конформності. Роль соціальних норм і конформності у формуванні колективної свідомості та поведінки.	
Разом за змістовий модуль 3	4
Змістовий модуль 4. Етнопсихологія та соціальна структура	
Тема 4.1. Етнопсихологія як об'єкт соціально-психологічного дослідження. Поняття етнопсихології. Місце етнопсихології у системі соціальних і психологічних наук. Предмет і завдання етнопсихології. Дослідження національного характеру, ментальності, етнічної ідентичності. Вивчення міжетнічних відносин. Основні категорії етнопсихології: етнос, нація, народність, етнічна свідомість і самосвідомість, стереотипи й упередження. Практичне значення етнопсихології. Етнопсихологія як важлива складова формування толерантності.	2
Тема 4.2. Методологія і методи сучасної етнопсихологічної науки. Методологічні засади етнопсихології. Принципи культурно-історичного підходу (Л. Виготський, С. Рубінштейн). Соціокультурна детермінація психіки. Порівняльний (крос-культурний) підхід. Методи етнопсихології. Порівняння поведінки представників різних культур. Проблема універсалізму й культурного релятивізму. Етичні аспекти етнопсихологічних досліджень.	2
Тема 4.3. Психологія соціальних класів та їх вплив на поведінку. Поняття соціального класу. Класова структура суспільства. Соціальний статус і рольові очікування. Психологічні характеристики класів. Культурні відмінності між класами. Система цінностей і життєві орієнтації. Вплив соціальних класів на особистість. Формування самооцінки та соціальних амбіцій. Соціальні бар'єри та можливості мобільності. Відчуття справедливості та нерівності. Класові відмінності у поведінці. Роль класової приналежності у соціальній поведінці.	2
Тема 4.5. Вплив етнопсихологічних феноменів на життя особистості. Етнічна ідентичність та самосвідомість. Позитивна та негативна ідентичність. Міжетнічна адаптація. Стереотипи й упередження. Проблема дискримінації. Етнічні цінності та традиції як чинники особистісного розвитку. Міжкультурна взаємодія. Акомодация, асиміляція, інтеграція. Проблеми мультикультуралізму. Етнопсихологічні феномени як фактор формування соціальної поведінки та життєвих стратегій.	2
Разом за змістовий модуль 4	8
Змістовий модуль 5. Міжетнічна взаємодія та толерантність	
Тема 5.1. Міжетнічні конфлікти: причини та наслідки. Поняття міжетнічного конфлікту. Відмінність від соціальних та політичних конфліктів. Причини міжетнічних конфліктів. Історичні, політичні та економічні чинники. Етнічні стереотипи, упередження, дискримінація. Роль ідентичності та культурних відмінностей. Динаміка конфлікту. Стадії розвитку (латентна, відкрита, ескалація, розв'язання). Психологічні механізми конфлікту. Наслідки конфліктів	2
Тема 5.2. Психологічні основи міжетнічної толерантності. Поняття толерантності. Соціально-психологічне визначення. Види толерантності (міжособистісна, міжкультурна, міжетнічна). Психологічні основи формування толерантності. Емпатія та когнітивна гнучкість. Уміння сприймати культурне різноманіття. Стереотипи й упередження як перешкода толерантності. Міжетнічна толерантність у сучасному суспільстві. Толерантність як основа міжетнічної співпраці.	2
Тема 5.3. Практичні аспекти профілактики міжетнічних конфліктів. Теоретичні основи профілактики. Соціально-психологічний підхід до попередження конфліктів. Принципи діалогу культур. Методи профілактики. Освітні програми з міжкультурної комунікації. Посередництво (медіація) та переговори. Соціальні проекти та спільна діяльність різних етнічних груп. Психологічні технології. Тренінги толерантності та емпатії. Корекція етнічних стереотипів. Практичні інструменти мирного співіснування.	2
Тема 5.4. Соціальна ідентичність та етнічна самосвідомість. Поняття соціальної ідентичності. Теорія соціальної ідентичності (Г. Таджфел, Дж.	2

Тернер). Ідентифікація з групою та її психологічні наслідки. Етнічна самосвідомість. Визначення, структура, рівні розвитку. Механізми формування етнічної самосвідомості. Взаємозв'язок соціальної та етнічної ідентичності Проблема подвійної ідентичності. Конфлікти ідентичностей. Ідентичність як ресурс міжетнічної взаємодії.	
Тема 5.5. Психологічні механізми міжкультурної комунікації та адаптації. Основи міжкультурної комунікації. Вербальні та невербальні аспекти. Культурні коди і бар'єри. Психологічні механізми комунікації. Атрибуція, стереотипізація, ідентифікація. Міжкультурна емпатія. Адаптація в іншокультурному середовищі. Етапи аккультурації (за Дж. Беррі: інтеграція, асиміляція, сепарація, маргіналізація). Проблеми мігрантів, студентів-іноземців, переселенців. Соціально-психологічна підтримка адаптації. Міжкультурна комунікація як ключ до ефективної адаптації та співпраці.	2
Разом за змістовий модуль 5	10
Всього	16

6.2. Практичні заняття

Тема практичного заняття	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Основи соціальної психології та особистості	
Тема 1.3. Особистість з погляду соціальної психології.	2
Разом за змістовий модуль 1	2
Змістовий модуль 2. Соціальна взаємодія та комунікація	
Тема 2.1. Психологія взаємодії людей: конструктивні та деструктивні форми взаємодії.	2
Тема 2.2. Психологія міжособистісних взаємин.	2
Тема 2.3. Соціально-психологічна характеристика спілкування; спілкування як обмін інформацією.	2
Тема 2.4. Психологія міжособистісного сприйняття та взаєморозуміння.	2
Тема 2.5. Психологія малих та великих соціальних груп; масові явища.	2
Разом за змістовий модуль 2	10
Змістовий модуль 3. Групова та колективна поведінка	
Тема 3.1. Лідерство та керівництво в малих групах.	2
Тема 3.2. Соціальні ролі та динаміка групової взаємодії.	2
Тема 3.3. Конфлікти в групах: психологічні механізми та моделі вирішення.	2
Тема 3.5. Психологія групового прийняття рішень та колективна відповідальність.	2
Разом за змістовий модуль 3	8
Змістовий модуль 4. Етнопсихологія та соціальна структура	
Тема 4.4. Психічний склад етносу та психологічні проблеми нації.	2
Тема 4.5. Вплив етнопсихологічних феноменів на життя особистості.	2
Разом за змістовий модуль 4	4
Змістовий модуль 5. Міжетнічна взаємодія та толерантність	
Тема 5.2. Психологічні основи міжетнічної толерантності.	2
Тема 5.3. Практичні аспекти профілактики міжетнічних конфліктів.	2
Разом за змістовий модуль 5	4
Всього	28

6.3. Самостійна робота

Якість засвоєння студентами знань із соціальної психології та основ етнопсихології пов'язана з рівнем їхньої навчальної самостійності та активності у процесі пізнання. У сучасних умовах підготовки майбутніх фахівців психології особливий акцент робиться на розвитку здатності до самостійної аналітичної, дослідницької та практико-орієнтованої роботи.

Самостійна робота передбачає різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності студентів, які здійснюються у фасилітаційному супроводі викладача, тобто без його безпосередньої участі в позааудиторний час. Самостійна робота виконується за завданнями, виконання яких потребує творчого підходу та вміння самостійно отримувати знання.

Види самостійної роботи:

- самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача у вигляді запланованих консультацій;
- самостійна позааудиторна робота студентів над виконанням завдань у робочому зошиті;
- самостійний пошук і аналіз додаткової інформації за темами, які передбачені програмою;
- підготовка до практичних занять і поточного контролю;
- підготовка доповіді на одну з вивчених тем.

Зміст	К-ть годин
Аналіз та узагальнення студентом прочитаного на лекціях навчального матеріалу, підготовка до практичних занять.	22
<i>Творче завдання:</i> напишіть есе «Я і мої соціальні ролі». Опишіть 3–5 соціальних ролей, які ви виконуєте (студент, друг, член родини тощо). Проаналізуйте, які з них гармонійно поєднуються, а які викликають рольові конфлікти. Розкрийте, як соціальні очікування впливають на ваше самосприйняття.	20
<i>Індивідуальне дослідницько-творче завдання:</i> підготувати реферат / мультимедійну презентацію на одну із запропонованих тем.	20
<i>Діагностичне завдання:</i> проведіть міні-опитування серед однокурсників (5–10 респондентів) на тему «Що для мене означає толерантність?». Проаналізуйте результати, представте графічно та виділіть найбільш поширені уявлення. Порівняйте отримані дані з науковими визначеннями. Підготуйте короткий звіт + власні рекомендації для підвищення толерантності у студентській групі.	30
Всього	72

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання ІНДЗ.

Тематика для підготовки рефератів/мультимедійних презентацій

1. Соціальні мережі як новий простір соціалізації.
2. Групова динаміка в онлайн-спільнотах.
3. Вплив інфлюенсерів на формування соціальних норм молоді.

4. Психологія чуток і фейкових новин у суспільстві.
5. Конформність у цифрову добу: ТікТок-ефект.
6. Соціальні ролі у віртуальних іграх.
7. Психологія «відписки» та відмови від соціальних зв'язків.
8. Хейт у соцмережах як соціально-психологічний феномен.
9. Етнічна ідентичність у глобалізованому світі.
10. Мова як фактор етнічної самосвідомості.
11. Вплив масової культури на національну ідентичність.
12. Стереотипи про різні народи у кінематографі та серіалах.
13. Молодіжні субкультури як нова форма етнопсихології.
14. Феномен подвійної ідентичності у мігрантів.
15. Соціально-психологічні проблеми внутрішньо переміщених осіб.
16. Етнічні традиції та їх роль у вихованні молоді.
17. Психологічні аспекти збереження національної пам'яті.
18. Толерантність і нетолерантність у студентському середовищі.
19. Психологія ксенофобії та шляхи її подолання.
20. Роль міжетнічної комунікації у формуванні європейської спільноти.
21. Стереотипи «свій – чужий» у сучасних медіа.
22. Міжетнічні конфлікти в Україні: соціально-психологічний аналіз.
23. Толерантність як цінність у поліетнічному суспільстві.
24. Психологія інтеграції мігрантів у нове середовище.
25. Кібербулінг і культурна ідентичність підлітків.
26. Війна та її вплив на міжетнічні відносини.
27. Психологія толерантності в умовах гібридних суспільств.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час проведення лекційного курсу застосовується поєднання традиційного викладу матеріалу з активними та інтерактивними мето-дами навчання. Зокрема, використовуються мультимедійні презентації, підготовлені у програмі Microsoft PowerPoint, ілюстративні та роздаткові матеріали, тематичні відеофрагменти, а також організуються обговорення актуальних і проблемних питань у форматі дискусій. До сучасних методів належить використання онлайн-платформ та мобільних застосунків для інтерактивної роботи: Mentimeter, Padlet, Google Forms, а також комунікаційних інструментів Zoom, Google Meet, Viber, Telegram та WhatsApp. Такий підхід сприяє кращому сприйняттю теоретичного матеріалу, розвитку критичного мислення, цифрових компетентностей та здатності до дистанційної взаємодії.

Практичні заняття проводяться із залученням сучасних активних методів навчання, зокрема кейс-методів (аналізу реальних і змодельованих управлінських ситуацій), мозкових штурмів, рольових ігор, групових обговорень та виконання різноманітних практичних завдань як індивідуально, так і у малих групах або підгрупах. Використання цифрових та онлайн-засобів дозволяє студентам моделювати управлінські та психологічні процеси, співпрацювати дистанційно,

відпрацьовувати отримані знання на практиці, формувати професійні навички та вдосконалювати комунікативні компетентності.

При виконанні індивідуальних навчально-дослідних завдань (написанні есе, підготовці аналітичних доповідей, презентацій тощо), а також під час виконання самостійної роботи студенти активно використовують дослідницькі методи навчання. Особлива увага приділяється дотриманню принципів академічної доброчесності: всі роботи мають бути виконані самостійно, з обов'язковим посиланням на джерела інформації та уникненням плагіату.

Неформальна освіта:

Платформи для самостійного навчання:

EdEra – українська онлайн-платформа з інтерактивними курсами, включаючи теми з психології та управління <https://ed-era.com/en>

Prometheus – платформа з відкритими онлайн-курсами, серед яких є курси з психології та управління <https://prometheus.org.ua/>

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає *поточне, тематичне оцінювання* (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи. Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Поточний і тематичний контроль також передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу на практичних заняттях із презентацією (чи без);
- участі у різних інтеракціях під час практичних занять;
- підготовки індивідуальних завдань тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) та виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово). Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліку оприлюднюються в електронному журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проекти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проектів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Порядок контролю і оцінювання успішності здобувачів вищої освіти, що унормовує організацію оцінювання знань, умінь та навичок під час проведення усіх форм контролю знань, умінь та навичок здобувачів освіти, регламентуються «Положенням про оцінювання результатів навчання в Білоцерківському національному аграрному університеті».

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

1 бал оцінювання (з заокругленням до цілого числа) відповідає 10 % правильних тверджень у разі усної відповіді, відповідей у тесті, виконаних завдань тощо.

Бали з модульного контролю нараховуються за виконання модульної контрольної роботи.

Відсутність студента на занятті («нб») у розрахунку середнього арифметичного значення (САЗ) приймається як «0».

У кінці семестру обчислюється САЗ всіх отриманих здобувачем вищої освіти оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою:

$$\text{БПК} = \text{САЗ} \times k,$$

де БПК – бали з поточного контролю;

САЗ – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок;

k – коефіцієнт для певного виду контролю (практичні заняття, самостійна робота – «3», модульний контроль – «1» для форми підсумкового контролю «екзамен» та «4» для форми підсумкового контролю «залік»).

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів, якщо форма підсумкового контролю	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Залік	Загальний бал
Залік	30	10	30	30	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання
Відмінно A 90-100	Студент (ка) демонструє високий рівень сформованості компетентності, володіє глибокими знаннями з дисципліни та аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, вільно володіє науковими термінами, вміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх і застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі, здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, вміє самостійно здобувати знання та опрацьовувати необхідну інформацію, аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, переконливо аргументувати свої твердження.
Добре B 82-89	Студент (ка) демонструє достатній рівень сформованості компетентності, володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати нові факти, явища, процеси; вирішує творчі завдання, вільно розв'язує вправи та задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє є допущені помилки, кількість яких незначна; у навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь студента повна, логічна й обґрунтована, але з певною кількістю помилок.
Добре C 75-81	Студент (ка) демонструє достатній рівень сформованості компетентності, володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує знання у стандартних умовах, розуміє основоположні теорії та факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки, підготувати есе, усну доповідь, бере участь у підготовці проекту, і може захищати свою думку, контролювати власну діяльність, виправляти помилки. Проте студент не досить впевнено вміє зіставляти, узагальнювати,

	систематизувати інформацію, добирати аргументи для підтвердження думок, допускає певну частину незначних помилок.
Задовільно D 67-74	Студент (ка) демонструє середній рівень сформованості компетентності, розуміє суть основних ключових теоретичних понять, основні положення навчального матеріалу, може поверхово проаналізувати події, ситуації, робити певні висновки, виправляти помилки. При цьому здобувач вищої освіти не виявляє вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтовує твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
Задовільно 60-66 E	Студент (ка) демонструє задовільний рівень сформованості компетентності, володіє мінімальним обсягом навчального матеріалу, значну частину якого відтворює на репродуктивному рівні. Виконані ним завдання відповідають мінімальним вимогам до рівня володіння матеріалом.
Незадовільно 35-59 FX	Студент (ка) демонструє низький рівень сформованості компетентності, володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не досяг програмних результатів навчання. Рекомендовано доопрацювання матеріалу з можливістю повторного перекладання.
Незадовільно 1-34 F	Студент (ка) володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, не виявляє знань основних положень навчального матеріалу. Обов'язковим є повторний курс.

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни активно застосовується широкий спектр інформаційних ресурсів та навчальних матеріалів. До них належать дидактичні та програмні матеріали, електронні ресурси мережі Інтернет, бібліографічні та бібліотечні джерела. Особлива увага приділяється використанню:

- інтернет-ресурсів та наукових електронних баз даних;
- періодичних видань у сфері психології та управління;
- наукових праць професорсько-викладацького складу закладу освіти;
- тез і матеріалів наукових конференцій, семінарів та вебінарів.

Для підвищення наочності та активної взаємодії використовуються різноманітні засоби:

1. Мультимедійні презентації – створені у Microsoft PowerPoint, Canva та інших програмних засобах, що допомагають структуровано подавати інформацію.
2. Відеоматеріали – навчальні відео з YouTube, публічні лекції та записи наукових семінарів, що дозволяють наочно демонструвати приклади управлінських ситуацій.
3. Роздаткові матеріали – таблиці, схеми, інфографіка та інші наочні матеріали для кращого засвоєння навчального контенту.
4. Засоби зворотного зв'язку та інтерактивної взаємодії – цифрові платформи Padlet, Mentimeter, що забезпечують обговорення, голосування та обмін думками під час заняття.
5. Інструменти дистанційного навчання – платформи для

відеоконференцій Zoom, Google Meet, а також освітні платформи BNAU MOODLE та Google Classroom, що дозволяють ефективно проводити лекції, практичні та семінарські заняття у віддаленому форматі.

Застосування цих ресурсів сприяє комплексному засвоєнню теоретичних знань та розвитку практичних навичок студентів, забезпечує динамічну взаємодію між викладачем і студентами та формує компетентності, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

1. Для аудиторного навчання:
 - аудиторна дошка для записів та демонстрації матеріалів;
 - мебльоване навчальне приміщення, облаштоване для комфортної роботи студентів та викладача;
 - комп'ютерне обладнання: персональний комп'ютер або ноутбук з підключенням до мультимедійного проектора для демонстрації презентацій та відеоматеріалів;
 - доступ до бездротової мережі Wi-Fi для використання онлайн-ресурсів та інтерактивних платформ.
2. Для дистанційного навчання:
 - стабільне підключення до мережі Інтернет;
 - електронні пристрої (ПК, ноутбуки, планшети, смартфони) для участі у відеоконференціях, перегляду навчальних матеріалів та виконання завдань;
 - використання персональних пристроїв студентів для доступу до освітніх платформ, інтерактивних ресурсів та онлайн-інструментів комунікації.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела інформації

1. Васютинський В. Психологічні координати українського світу: монографія ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ : Талком, 2024. 178 с.
2. Взаємодія спільнотних ідентичностей під впливом воєнних дій: соціально-психологічні ефекти : монографія / за наук. ред. І.Губеладзе / авт. кол.: В. Васютинський, В. Вінков, І. Губеладзе, В. Діброва Л. Коробка, С. Кравчук, О. Стрільчук ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2025.
3. Воляннюк, Н. Ю., Ложкін, Г. В., Винославська, О. В. та ін. Соціальна психологія : навчальний посібник. Київ : КПШ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 254 с.
4. Гнатюк, О. І. Етнопсихологія : навчальний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. 228 с.
5. Громадянська компетентність: соціальні очікування і реалії : монографія / І. В. Жадан; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної соціальної та політичної психології. – Кропивницький, 2022. 110 с.

6. Зарицький, Ю. Л. Етнопсихологія : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 296 с.

7. Кудерміна, О. І., Казміренко, Л. І., Власенко, С. Б. Соціальна психологія : навчальний посібник. Київ : НАВС, 2020. 320 с.

8. Негативні психологічні явища у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту / В. М. Духневич, О. М. Кочубейник, О. Ю. Осадько, З. Ф. Сіверс; за наук. ред. В. М. Духневича; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 188 с.

9. Османова, А. М., Хорунженко, Г. В., Співак, Л. М. Етнопсихологія: психодіагностичний практикум : хрестоматія. Київ : ВМУРОЛ «Україна», 2023. 128 с.

10. Проблемна взаємодія в групах: феноменологія, чинники, профілактика: монографія /Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, О. В. Яремчук, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка / за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2021. 125 с.

11. Психологія міжгрупової взаємодії: історичний і територіальний виміри: монографія [Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, В. М. Поліщук, В. І. Вус, Н. В. Дишлова, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, А. А. Мельниченко] / за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2024. 194 с.

12. Сучасна українська молодь: регіональні особливості ідентифікації [Електронне видання] : монографія / І. Остапенко, І. Жадан, О. Скнар, С. Позняк ; за наук. Ред. І. Остапенко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2024. 127 с.

13. Татенко В. О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід : монографія / В. О. Татенко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. 2-ге вид., переробл. і допов. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 142 с.

Додаткові джерела інформації

1. Бевз Г. М., Кравчук С. Л. Соціально-психологічні технології підтримки Нової української школи : практичний посібник. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 162 с.

2. Власова О. І. Соціальна психологія організацій та управління : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 392 с.

3. Жовтянська В., Кухарук О. Конфліктогенність соціальних уявлень: виклики націєтворенню : монографія / Валерія Жовтянська, Ольга Кухарук ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 124 с.

4. Крюкова М. А., Форманюк Ю. В. Етнопсихологія : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2020. 106 с.

5. Механізми громадянської і національної самоідентифікації: трансформації комунікативних практик : монографія / І. В. Жадан, А. О. Краснякова, С. І. Позняк, О. М. Скнар ; за наук. ред. І. В. Жадан ; Національна академія педагогічних наук

України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2019. 192 с.

6. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене К.: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

7. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.

8. Позняк С. І., Сидоркіна М. Ю., Остапенко І. В. та ін. Соціально-психологічні технології підтримки стигматизованих меншин : практичний посібник / за ред. С. І. Позняка. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. 172 с.

9. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2021. 400 с.

10. Соціальна психологія бідності : монографія / Т. І. Белавіна, В. О. Васютинський, В. Ю. Вінков та ін. ; за ред. В. О. Васютинського ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Міленіум, 2016. 294 с.

11. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: монографія. К.: Міленіум, 2008. 216 с.

Електронні інформаційні ресурси (за URL)

1. nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
2. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського
3. ukrlibworld.kiev.ua/med – Державна науково-медична бібліотека України
4. gntb.n-t.org – Державна науково-технічна бібліотека України
5. lucl.lucl.kiev.ua – Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ)
6. ukrbook.net – Книжкова палата України
7. <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/tekstovi-materiali/naukova-produkciya/monografii/>